

חדר מרצים על יד אולם 74

[שם זמני]

שעות הקבלה:

● פרופ' סילביה פוגל-ביז'אוי

יום שלישי 10:30-11:30

● ד"ר ברוך בליך

יום שני 14:00-15:00

● ד"ר יובל שחל

יום ראשון 11:15-12:15

לזכרו של יובל

סילביה ביז'אווי

איך להיזכר ביובל? כידיד, כאינטלקטואל, כאיש תקשורת מוכשר ומהלטיב? אני חושבת שההגדרה המתאימה ביותר היא כמחנך-הומוריסט, אשר דרך ההומרשלו ביטא גם את אהבת האדם שבו וגם את הבנת הקיום האנושי- על יופיו וסיבלו.

לעיתים רחוקות מזדמן לנו להכיר אדם יחודי כמו יובל....אולם אני כן זכיתי בכך.

דרכינו הצטלבו בבית הספר לתקשורת של המכללה למנהל, לפני כמעט עשור. המראה הראשון, הבלתי נשכח והסמלי כל כך היה זה של אדם רחב מימדים אשר ישב ליד שולחן, אכל סנדוויץ, תיקן עבודות, ענה לפלאפון (שלא הפסיק לצלצל) והתבדח עם הסטודנטים על הספורט והפוליטיקה, הכל תוך השמעת קללות עסיסיות ברוסית -שפה שהוא כל כך אהב!

לא אתכחש בעובדה שברגע הראשון לא ידעתי איך להגיב!!! אני הייתי מרצה חדשה בבית הספר לתקשורת והחדר המשותף שלנו במחלקה - אותו חלקתי איתו כמעט שמונה שנים - היה מבולגן ורעשני, ללא רגע של שקט. אך מהר מאוד התאהבתי בתסיסה הרעשנית הזו; הבנתי שהיא הייתה ביטוי לשני דברים מרכזיים שאיפיינו את יובל:

הדבר הראשון והבולט היה אהבת האדם באשר הוא,אהבה אשר מילאה אותו תמיד, בכל מקום, בכל תקופה. בבית הספר לתקשורת, אהבה זו באה לידי ביטוי במסירות הבלתי מובגלת שהוא הפגין כלפי הסטודנטים וברצונו העיקש להעביר לכל אחד ואחת את הידע העצום שהיה לו בתחום האמנות, הספורט והפוליטיקה, בעברית וברוסית.

הדבר השני אשר אפיין אותו היה ההומור החכם והעצוב כל כך שלו, בעזרתו הוא התייחס לחיים ולסביבתו. היה זה הומור של אדם חכם, רגיש ואוהב אך גם הומר של אדם סובל, אשר סובל עד כדי כך שהוא לפעמים נעשה ציני כדי לא לצעוק מכאב.

גם יובל לא ידע בהתחלה איך לאכול אותי... זו לא באה מתקשורת, לא מכירה כדורגל, לא יודעת לדבר על "לוקומוטיב" מוסקבה. היא פמיניסטית מיליטנטית. מה בכלל היא עושה פה? אבל מהר מאוד גילינו ביחד כל כך הרבה דברים משותפים! למשל, הדעות הפוליטיות שלנו היו דומות - כדי לא להגיד זהות! כנ"ל לגבי התפיסות המקצועיות. בנוסף, סקרן אותו תחום המחקר שלי; הסוציולוגיה של התנועה הקיבוצית. והוא חבר קיבוץ עין-גדי לשעבר, אשר נשא על נפשו ועל הופעתו את החלום ושרו, התקרב אלי והתחיל להפתח על הנושא המרכזי הזה בחייו. במרוצת השנים הוא אף התחיל לחקור וללמד את הקיבוץ, בהיבטיו התקשורתיים.

תהיה זו טעות לתאר את הידידות ביננו בלי להזכיר את התפרצויות הצחוק שהדהדו בחדר המשותף שלנו במכללה; לרוב, זה היה הצחוק שלי ושל קבוצת הסטודנטים, המתרגלים והמרצים שהיו באים אליו -לא אלי- כל פעם שהם יכלו. הצחוק היה תוצאה מהבדיחות של יובל. האמת שבשנים

האחרונות, הוא לא יכול היה לפתוח את הפה בלי שאני אתחיל לחייך מרוב עונג לשמוע אותנו... וזאת, למרות הפיגועים והכאב העצום שאפף אותנו באותן השנים (האינתיפאדה).

נראה לי שלא הספקתי לטפח יותר את הידידות ביננו...יחד עם זאת, התמונות שיש לי ממנו נשארות עמוק בליבי : זה יובל עם הסנדלים המפורסמות שלו אשר בא לאוניברסיטת תל-אביב לשמוע הרצאות ביום עיון פמיניסטי שבו נטלתי חלק. זה יובל הדוהר לחדר עם קבלת הדוקטורט שלו וה"מברוק" הצוהל שלי! זה יובל בתיאטרון "גשר" עם הסטודנטים והעשייה הנפלאה שהוא עשה כדי שנבין סוף סוף איזה מזל שהגיעו לארץ עולים מברית המועצות לשעבר.. זה יובל המתקשר ממוסקבה להגיד לי מזל טוב על הפרופסורה ; זה יובל המנסה לעזור לסטודנטים למצא דירה, עבודה ומה לא????

יש משפט אחד אולי שמסכם יותר מכל את יובל הידיד, יובל האדם :

Knowing him was loving him

יובל, איך הייתה מתרגם זאת ברוסית????

סילביה.

”אתה חסר לי, חסר לכולנו”

ברוך בליך

את יובל הכרתי כמו רוב הסטודנטים וסגל ההוראה בעיקר במכללה למנהל. הכרתי אותו מרחוק כי לא היינו חברים במושב המקובל של המילה. פה ושם החלפנו במסדרון משפט, אבל מכיוון שלא יכולתי לומר דבר על הדרבי, כל מה שעבר בינינו היה הנדת ראש לשלום, או לכל היותר הבעת דעה כללית על 'מצב האומה' כפי שנהג יובל להתבטא, ופירושו בלקסיקון הכול כך אופייני ליובל היה מצב מזג האוויר, ולא יותר. ולמרות הריחוק בינינו, רצה הגורל אחרת, ויצא לנו להתקרב ולהכיר טוב יותר אחד את השני בשלושה צמתים – שנים מהם התרחשו במכללה ואחד במקום אחר, לא מכופתר, לא פורמאלי ולא אקדמי.

הפגישה הראשונה נערכה לפני מספר שנים כשבקשתי ממנו להציג את עבודת הדוקטוראט שלו במסגרת הסמינר של בית הספר לתקשורת. אולי בגלל סלידתו מהצגות פורמאליות של חומרים אקדמיים, או אולי בשל הפרפקציוניזם שרק מאוחר יותר הבנתי שזו לא רק תכונת אישיות, אלא דרישה, מעין אימפרטיב, שהציב לעצמו ולכל מי שבא עימו במגע, קיבלתי ממנו תשובות שלא הייתי רגיל להן. משהו בנוסח 'שלא יהיו לך אשליות – הזמן שקצבת לא יספיק לי, בוא נדחה את זה למשבצת רחבה ונינוחה יותר', 'בוא נהפוך את הסמינר לשיחה ולא הרצאה', 'החדר קטן מדי, וכל זה במסדרון בין 'מצב האומה' לכדורגל, בין תשובה לסטודנט ובדיקת תא הדואר. הרצאתו, שהייתה לכל הדעות מרתקת, אינפורמטיבית ומדויקת כל כך, הכילה בצידה גם הפתעה - יובל הציב על השולחן בקבוק וודקה וקוויאר כדי שלא רק נשמע על העיתונות הרוסית, אלא, כפי שאמר, 'תפעילו עוד חושים מלבד את השכל'.

כשנה לפני מותו הצטרף יובל לחדר המרצים שחלקתי עם עוד כמה בירכתי המסדרון בסמוך לאולם 74, ממש בשכונת לשירותים. עוד לפני שנכנס לחדר, ממש בכניסה העיר 'לא סופרים אותנו' בהתייחסותו לעובדה שהחדר איננו ממוספר כמו שאר החדרים, ופעולתו הראשונה היתה לקבוע לחדר שם, 'שם זמני' – כך הוא קרא לחדר, ומייד הדפיס את שעות הקבלה של המרצים המאכלסים אותו (מודעה שעד היום נמצאת בחדר באחד המגירות). מרגע זה ואילך קוד החדר היה 'שם זמני': 'שכחתי ב'שם זמני' את המפתחות, אתה בכיוון?', או: 'מביא לי'שם זמני' ספרים – יש מדף פנוי?' את ריחוק החדר ממרכז העצבים של המכללה פרש יובל במונחים הלקוחים מעולם אחר – מהפוליטיקה הסובייטית, שם, כך אמר, ההרחקה איננה מקרית, סתמית או אקראית. להרחקה כזו יש מטרה והיא שהמורחק יפשפש במעשיו ויבדוק את עצמו באשר לסיבות שהוצב רחוק ממרכז העצבים. הוא סיפר על פוליטיקאי באחד מערי השדה בברית המועצות שהוצב בפרובינציה, וההצבה נעשתה לאמיתו של דבר בטעות, אבל המורחק 'מצא' את הסיבה להרחקה זו והודה במעשים שאיש בעצם לא התכוון לתבוע אותו עליהם. המסכן ישב בבית הסוהר כמה שנים טובות. יובל לא בילה ב'חדר המורחקים' ו'בשם זמני' זמן רב ומונה לדיקן הסטודנטים. תמונתו תלויה עד היום בחדר לצד מאמר שהתפרסם בעיתונות לאחר מותו.

סביבה אקראית יותר, פחות פורמאלית, במרחב ציבורי פתוח, בבריכת השחייה של אוניברסיטת תל-אביב. את יובל פגשתי שם בעיקר בימי שישי. עמוס בעיתוני השבת, יחד עם עוד שני חברים, עבר יובל על עיתונים, מעיר הערות, לרוב ציניות, ומשתף את הסובבים אותו לא רק בחדשות ובכתבות, אלא גם ולפעמים בעיקר – בלשון של הכתבות, בטקסט הגלוי ובמשמעויות הסמויות שלו. מדי פעם היפנה יובל את פניו לאחור, אל היושבים מסביב, וכאילו 'כולנו הרי חברים' מעביר שיעור מבוא בקריאה מושכלת של החדשות. ה'כולנו חברים' הזה של יובל – אינני יודע אם נבע מהעבר הקיבוצי שלו, מהעניין והאמפטיה שפיתח כלפי יוצאי חבר העמים (ברית המועצות לשעבר לשעבר, הדגיש), מקנאותו לשפה העברית, לדיבור הנכון, לטענה המנוסחת היטב – האם כל אלה נרכשו עם הזמן, או אלו היו תכונות מולדות של יובל; מה שבטוח הוא שכל אלה עשו אותו לדמות כריזמטית, אכפתית, מעורבת, הוגנת, צינית וביקורתית כאחד.

יובל חסר לי, הוא חסר לכולנו.

ברוך בליך.